

VALTAKUNNALLINEN TYÖVÄENTALOMUSEO

Hj. Elomaankatu, Peltosaari, Riihimäki

Teuron työväentalo 1969

Kuva Työväentalomuseon kokoelmista

MUSEORAKENNUKSEN HISTORIA TYÖVÄENTALONA JA MUSEONA

1900-luvun alku oli maamme työväestön aatteellisen heräämisen aikaa. Suurlakon jälkeen suomalaisessa yhteiskunnassa aina syrjäkyliä myöten ilmennyt aktiivisuus purkautui mm. innokkaana kokoontumistilojen rakentamisena. Yhdistysten rakennustoiminta oli vilkasta. Omia talojaan rakensivat työväenyhdistykset, palokunnat, nuorisoseurat ja muutkin yhdistykset. Työväentaloja nousi isojen taajamien lisäksi monissa kunnissa myös syrjäkylille.

TEURON TYÖVÄENTALO

Vuonna 1906 oli työväenaate saavuttanut myös Etelä-Hämeessä sijaitsevan Tammelan pitäjän Teuron kylän. Kylään perustettiin työväenyhdistys vuonna 1906. Yhdistys on yksi Tammelan vanhimmissa. Yhdistyksen toiminta oli jo alkuvuosina vireää, jäseniä lähes 50.

Heti yhdistyksen perustamisen jälkeen virisi halu omasta talosta. Nyt museona toimivan Salomökiksi kutsutun Teuron työväentalon rakensivat kylän työväenyhdistyksen jäsenet vuosina 1906-1908. Varsinainen rakennustyö aloitettiin 1907 ja talo valmistui 1908.

Talon suunnitteli kirvesmies Heikki Hagqvist. Hän myös hakkasi rungon yhdessä apumiestensä kanssa. Kirvesmies sai työstä palkan mutta muuten talo, kuten useimmat muutkin työväentalot, rakennettiin varojen puutteessa talkoovoimin. Hirret saatiin lahjoituksina seudun talollisilta, mutta muut rakennustarpeet jouduttiin ostamaan lainarahoin.

Alkuperäinen Teuron työväentalo poikkeaa hieman yleisestä tyylistä. Vaatenaulakot ovat poikkeuksellisesti puffetin puolella, eivät eteisessä. Päälyysvaatteiden antaminen tapahtui salin perällä olevasta luukusta.

Lämmityslaitteena on tasapäinen tiiliuuni, jonka päällä haitarisoittajien kerrotaan soitelleen kaksirivisiä, jotta sormet pysyivät norjina.

Talossa ei myöskään ole erillistä asuntoa talonmiehelle, vaan hän asusti perheineen keittiötä ja puffetin puolta. Pulavuosien aikaan 1930-luvulla toiminta oli niin vilkasta että taloa laajennettiin. Rakennettiin eteinen johon tulivat sisäänkäynti, ”narikka” ja ”putka”. Näyttämön laajentamistakin suunniteltiin mutta se jäi toteuttamatta.

Talon valmistuminen oli kaikkien kyläläisten mieleen. Olihan talo ainut kokoontumispaikka koko kylässä. Taloa vuokrattiin myös ulkopuolisille erilaisiin tilaisuuksiin.

Teuron kylä oli erikoislaatuinen siinä mielessä, että siellä ei ollut muita työväenjärjestöjä. Niinpä kaikki toiminnasta kiinnostuneet olivat työväenyhdistyksen ympärillä. Talolla järjestettiin tanssi-iltamia, harjoiteltiin näytöskappaleita, joita esitettiin useita vuodessa, oli monenlaista toimintaa.

Työväentalolla pidettiin vuosittain kolmet suuret juhlat: keväällä, kesällä ja syksyllä. Niihin saapui väkeä kaukaa ympäristöstä. Ohjelmassa oli yleensä pakollisten puheitten lisäksi kuorolaulua, näytelmäkappaleita, ulkona erilaisia pelejä ja tietysti tanssia. Musiikkia soiteltiin kaksirivisellä tai viululla.

Kansalaissodan aikana talo oli punakaartin majoituspaikkana. Saliin majoittui miehistö ja upseerit puffetin puolelle. Siltä ajalta ovat peräisin tirkistysreiät väliseinässä.

VALTAKUNNALLINEN TYÖVÄENTALOMUSEO

Valtakunnallinen Työväentalomuseo perustettiin vuonna 1969 tallentamaan ja esittelemään maamme työväenliikkeen aatteelliseen ja järjestölliseen toimintaperiaatteeseen liittyvää aineistoa.

Työväentalomuseolle oli tarjolla useita sijoituspaikkoja. Riihimäelle sijoittumisen ratkaisi kaupungin myötämielinen suhtautuminen mm. tontin muodossa, mutta ennen kaikkea paikkakunnan työväenyhdistysten jäsenten aktiivinen toiminta.

Museo muodostuu itse työväentalosta rakennuksena ja sinne kerätystä aineistosta, joka liittyy työväenliikkeen historiaan ja järjestötoimintaan eri rientoineen; kokouksiin, valistustilaisuuksiin, mielenosoituskulkueisiin, näyttämöharrastukseen ja muuhun harrastustoimintaan.

Museona toimiva rakennus on Riihimäelle Teuron kylästä siirretty työväentalo. Talon siirtäminen Riihimäelle museokäyttöön tuli mahdolliseksi sen jälkeen kun Teuron työväenyhdistyksen toiminta sammui väestön maalta muuton seurauksena. Talo oli tyyliältään museoksi sopiva ja sangen hyväkuntoinen. Museorakennuksesta tosin jätettiin pois myöhemmin rakennettu lisäosa.

Talon siirtäminen ja pystyttäminen nykyiselle paikalleen tapahtui talkoilla kuten alkuperäinen rakentaminenkin. Teuron työväentalo avattiin museoksi 25.10.1969. Seuraavana kesänä tehtiin vielä pärekatto. Museorakennuksen peltiset ikkunaluukut eivät kuulu alkuperäiseen rakennukseen, ne jouduttiin tekemään ilkeivallan ehkäisemiseksi. Rakennuksen pärekatto osoittautui vaikeahoitoiseksi, se jouduttiin tekemään jo kerran uudestaan. Tänä vuonna katto uusittiin museoviraston luvalla vanhan ajan tyyliin tehdyksi kolmiorimoitetuksi huopakatoksi.

Valtakunnallinen Työväentalomuseon hoidosta vastasi Työväen Sivistysliitto vuoteen 1980 saakka, jolloin sen ylläpito siirrettiin perustetulle Työväenperinteen Tutkimus ry:lle.

Sali on kalustettu vuosisadan alun työväentalojen malliin mutta se toimii myös samalla näyttelytilana.

Peruskalustosta mainittakoon puiset penkit jotka on tehty vuonna 1908. Ne ovat peräisin Somerolta Pitkjärven työväentalosta.

Puhujapöytä on valmistettu vuonna 1898 ja on eräs museon historiallisesti arvokkaimmista esineistä. Sitä on käytetty Sosialidemokraattisen Puolueen perustavassa kokouksessa Turussa vuonna 1899. Siinä ovat puhuneet Eetu Salin, Robert af Ursin ja monet muut työväenliikkeen merkkihenkilöt.

Saloissa olevista lipuista H.T.Y -lippu on Urjalan Honkolan Ty:n lippu. Yhdistys mainitaan kirjailija Väinö Linnan kirjassa nimellä Pentinkulman Työväenyhdistys, joksi kyseistä yhdistystä oli kutsuttu.

Peruskaluston lisäksi salissa on esillä työväenliikkeen historiasta ja eri toimintamuodoista kertovaa esineistöä, jotka on koottu pienimuotoisiksi näyttelyiksi.

Puffetti on kalustettu entisajan työväentalojen malliin. Se toimi kokousten pitopaikkana ja juhlien ja tilaisuuksien yhteydessä myynti- ja tarjoilupaikkana. Usein se oli myös yhdistyksen "kirjasto" josta lainattiin kirjoja ja jossa käytiin lukemassa lehtiä. Tässä talossa keittiö ja puffetti on ollut myös talonmiesperheen asuntona.